

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Første Brev til en højvelbaaren Herre. 1728

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 120. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801822432/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DET FØRSTE BREV

ene Side stod mine Venner og nogle Mænd af højeste Rang, som blev ved med at insistere paa at jeg skulde paa-tage mig dette. Det var Mænd hvis Opfordringer jeg ikke kunde sidde overhørig. Paa den anden Side var jeg bange for det Had man udsætter sig for ved at skrive i den sa-tiriske Genre. De Bandstraaler der for nylig var blevet slynget imod mig havde været mere end nok til at over-bevise mig om at det er sin Sag at ligge i Krig med hele Menneskeheden. Til sidst lod jeg mig overvinde af mine Venners Bønner; jeg kastede mig ud i den gamle Leg igen, spyttede i Næverne og digtede de Komedier der nu er udkommet i flere Bind, og som Alverden flaar sig igen-nem. Jeg lagde frem for alt Vægt paa i disse nye Komedier at skildre nye Fejl, som andre Komedieforfattere ikke havde rørt ved, og som var typiske for Folk her til Lands. Jeg var først i Tvivl om jeg vilde publicere dem. Saa læste jeg dem højt for mine Venner; og da jeg forstod at de sta-dig forlangte det, blev jeg bange for at de skulde udtage Stævning paa mig for at faa dem spillet. Saa overlod jeg Skuespillertruppen de første fem.

Den første af dem, Den politiske Kandestøber, blev op-ført i 1722. Den blev en stor Publikumssucces. Tilskuerne strømmede til i saa store Mængder at mange maatte staa og vente i Forhallen og ikke kunde komme ind, hvad de saa end gjorde. Men der var mange der blev vrede over Handlingen i denne Komedie. De forstod nemlig ikke rigtig hvad Satiren var rettet imod, og saa protesterede de imod at der blev gjort Nar af Byens Borgmestre og Raad-mænd. I Virkeligheden er der aldrig skrevet nogen Ko-medie som er mere paa Øvrighedens Side. Der bliver nem-lig skudt paa den Slags jævne Mennesker der sidder paa Kroerne og rakker ned paa Regeringen og Generalerne over et Krus Øl, diskuterer, kritiserer og fordømmer Fyr-sters Planer og Handlinger saa skraasikkert som om de selv var erfarne Hærførere eller forhenværende Borg-mestre eller Finansministre, ikke bare Smaahaandværkere. Det er den Slags Mennesker der faar deres Fejl afmalet i

Helten i denne Komædie, en Haandværker – Kandestøber – som nogle Raadsherrer der giver sig ud for at optræde paa Byraadets Vegne hilser som Borgmester i den Hensigt at han skal blive indviklet i politiske Sager som han ikke forstaaer et Muk af, og derved lære hvor vanskeligt det er at styre en Stat. Dette sker. Saa opgiver han sine skøre Ideer, indser sin egen Begrænsning og holder sig for Fremtiden paa Maatten. Jeg kan ikke tænke mig noget mere nyttigt og agtværdigt Handlingsforløb end dette, især ikke i Republikker, hvor den jævne Mands respektløse Snak gaar saa vidt at ingen Love og ingen Straf kan holde den i Tømme.

Nummer to hedder Den Vægelsindede eller Lucretia. I den tager jeg fat paa den besynderlige Lunefuldhed som man ser hos saa mange. Det er ikke noget almindeligt Sujet; der er hidtil ingen Komædieskrivere der har benyttet det. Hovedpersonen er en Kvinde med et lunefuldt Temperament ligesom Tigellius'. Madame Montaignu fremstillede hendes ustadige Væsen saa ypperligt at man ikke kan tænke sig mere udtrykfuldt Spil. Der var dog nogle der gav denne Komædie en kølig Modtagelse, fordi visse Scener forekom dem for kedelige og alvorlige; men de som tænkte dybere over Tingene mente at der ikke var mange Komædier der var bedre end denne. Og det var jeg tilfreds med; for lige som de der synger til eget Akkompagnement indretter deres Sang og Spil efter Kendernes, ikke efter Mængdens Dom, paa samme Maade er jeg ligeglad med Hobens Meninger og tager mig kun af de kyn-diges.

Den tredje Komædie hedder Jean de France eller Hans Frandsen. I den gør jeg Grin med de unge Mennesker her til Lands der saa snart de har lært at knappe deres Bukser flyver og farer udenlands i Flokkevis. De fleste af dem er taabelige nok til at sætte deres arvede Penge over Styr, og kommer halvnøgne men rige paa Laster tilbage til deres Fædreland, som de derefter ser ned paa med Foragt. Paa denne Komædie kan man anvende Digterens Ord: